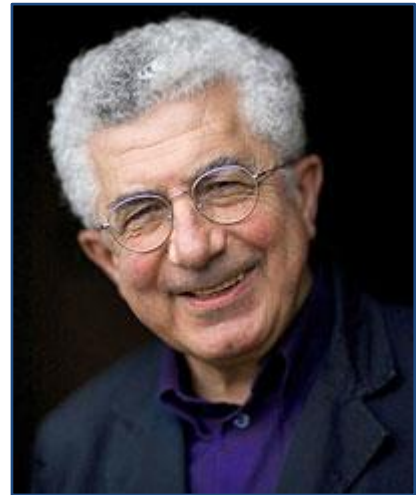

**Palestina, Izrael i SAD -
Marionete i lutkari**

Avi Shlaim

Palestina, Izrael i SAD – Marionete i lutkari

Avi Shlaim

University of Oxford

Sažetak

Sputavanjem razvoja, primjerice palestinske demokratije, koja bi poremetila status quo, američka politika u suštini provodi silu. Suzbijanje demokratije, prema riječima Noama Chomskog, bi zapravo bio prikladan opis američke politike prema Palestini. Izrael se diči time da su ostrvo demokratije u moru autoritarizma. No, njihov dosije otkriva da nisu učinili ništa u promicanju demokratije u arapskom svijetu, te da su u velikoj mjeri suzbili demokratiju u Palestini.

Ključne riječi: Palestina, demokratija, politika, Izrael

Sjedinjene Države su se priklonile Izraelu, što je samo dodatno naglasilo neravnotežu i sve dublju bezizlaznost situacije u Palestini. Godine 1956. Izrael je u dosluhu sa Britanijom i Francuskom izvršio invaziju na Egipat. Tokom Sueckog rata, Izrael je porazio egipatsku vojsku i zauzeo čitav Sinajski poluotok sve do Sueckog kanala.

Premijer Izraela, David Ben-Gurion, bio je euforičan zbog ove pobjede. On je 7. novembra proglasio osnivanje Trećeg kraljevstva Izraela, kojem je pripojen Sinajski poluotok i pojas Gaze. Dva dana poslije, u naglom političkom preokretu, najavio je povlačenje Izraela. Od pobjede u junu 1967. godine, u kojoj je Izrael utrostručio svoju teritoriju, jevrejska država je davala prednost teritorijalnom proširenju na uštrb mira sa Palestincima.

Razlog za ovo nerado povlačenje je bio snažan pritisak supersila. Sovjetski premijer je zaprijetio raketnim napadima i angažiranjem dobrovoljnih vojnih snaga koje bi pomogle egipatskoj vojsci da se izbori sa ovom trostrukom agresijom. Predsjednik Dwight D. Eisenhower je postavio ultimatum: ako se Izrael bezuslovno ne povuče, izgubit će svaku pomoć od Sjedinjenih Država i američkih jevreja, a SAD se neće protiviti isključivanju Izraela iz UN-a.

Jezik sile

Eisenhowerovo strogo pridržavanje međunarodnom pravu je postavilo izvanredan primjer za odnos prema kolonijalnim moćima, kao i sa mlađim, ekspanzionističkim saveznikom Amerike. No, ovaj primjer nije slijedio nijedan od njegovih nasljednika. Jedan od razloga za to je bila pojava organizovanog izraelskog lobija u SAD-u, kao posljedica Suecke krize. Vrlo brzo, Američko-izraelski odbor za javna pitanja (AIPAC), postao je najsnažniji strani lobi u SAD-u.

Snaga ovog lobija je takva da je jedan analitičar opisao Capitol Hill kao teritoriju koju je okupirao Izrael. Ovo je možda preuveličavanje, ali stvarnost jeste da je kao rezultat ovog ogromnog političkog utjecaja koji je vršio izraelski lobi, svaki predsjednik od Eisenhowera nadalje, morao da uzima u obzir posljedice na domaćem tlu prije vršenja bilo kakvog pritiska na Izrael.

Izrael je prestao biti pitanje vanjske politike; postao je pitanje američke unutrašnje politike.

Eisenhower i Suecki kanal su samo jedan od brojnih primjera koje Nathan Thrall citira u knjizi *Jedini jezik koji oni razumiju: Forsiranje kompromisa u Izraelu i Palestini*, u kojoj on tvrdi da je kompromis na Bliskom istoku manje vođen obećanjem mira nego odvrćanjem od boli.

Fokus ove knjige, što je jasno i iz podnaslova, nije čitav arapsko-izraelski sukob, već samo sukob između dvije glavne političke strane: Izraela i Palestinaca. U ovom uskom kontekstu, teza koju nameće Thrall je da je moć Izraela – koja uključuje nasilje, ali nije ograničena samo na njega – ta koja je prisilila obje strane da načine najveće ustupke, od palestinskog pristanka na dvodržavno rješenje, do povlačenja Izraelaca. Ukratko, jedini jezik koji obje strane sukoba razumiju je sila.

Sputavanjem razvoja, primjerice palestinske demokratije, koja bi poremetila status quo, američka politika u suštini provodi silu.

Nathan Thrall je jedan od vodećih savremenih stručnjaka za izraelsko-palestinski sukob. On je viši analitičar Međunarodne krizne grupe, za koju od 2010. godine proučava Izrael, Zapadnu obalu i Gazu. On je i redovni saradnik recenzentskih kuća, *New York Review of Books* i *London Review of Books*, te je redovni komentator štampanih i televizijskih medija.

Njegova knjiga je donekle fragmentirana zato što spaja ranije reportaže, te članke koji su napisani u drugim periodima i za drugu čitalačku publiku.

Pomalo neuobičajeno za jednu knjigu, svako poglavlje završava sa datumom kada je napisano. Čitaocu nije dostupan jasan vremenski tok kako bi upratio ovu izuzetno zamršenu i zapletenu priču. U svakom slučaju, ova knjiga predstavlja puno više od nepovezane kolekcije eseja. Zasniva se na obimnom istraživanju i bogatim izvorima, precizno dokumentovanim na 82 stranice popisa literature.

Ova knjiga ukazuje na autorovo duboko poznavanja politike SAD-a, Izraela i Palestine. Ona je puna novih ideja i pogleda, te predstavlja ozbiljan izazov za konvencionalnu mudrost o ovoj temi.

Lešine mirovnih planova

Thrallova tvrdnja o preokretanju konvencionalne mudrosti je zasnovana na najmanje dva slučaja: na njegovom predstavljanju konvencionalne mudrosti, te njegovoj kontra-historiji s kojom je on nastoji zamijeniti.

Niko se ne bi usudio poreći da je prostor Bliskog istoka u posljednjih 50 godina preplavljen lešinama mirovnih planova, cestovnih puteva, UN-ovih rezolucija, međunarodnih skupova i tajnih pregovora. Ali, među stručnjacima ne postoji nikakav konsenzus o razlozima neuspjeha ovih beskonačnih napora mirovnih pregovora. Prema navodima brojnih diplomata, novinara i historičara, Thrall tvrdi da su ovi napori u više navrata bili sputavani upotrebom nasilja, koje je uništilo povjerenje neophodno za pomirenje dviju država.

Ako ova konvencionalna mudrost objašnjava razloge neuspjeha, ja ne želim da učestvujem u njoj. Prema mom shvatanju, glavni razlog nemogućnosti zaustavljanja sukoba nije palestinsko pribjegavanje nasilju, već izraelska nepopustljivost u pregovaranju. Od pobjede u junu 1967. godine, u kojoj je Izrael utrostručio svoju teritoriju, jevrejska država je davala prednost teritorijalnom proširenju na uštrbmira sa Palestincima.

Potpisivanjem sporazuma u Oslu 1993. godine, PLO se odrekao svojih historijskih prava na 78% Palestine, sa očekivanjem da će im pripasti Zapadna obala, Gaza i prijestolnica u Istočnom Jerusalemu. No, 24 godine nakon Osla, okupacija je samo postala još ukorijenjenija i opresivnija.

Izraelsko naseljavanje je „glavna i najnepremostivija prepreka miru“ (AFP)

Palestinsko nasilje je uglavnom odgovor na neumorno zadiranje Izraela na njihovu teritoriju i sistemsko kršenje njihovih ljudskih prava. Jednostavno rečeno, Izrael je zlikovac u ovoj priči, a Palestinci su žrtve. Stoga je i nepošteno i nemoralno kriviti žrtve za njihove vlastite nedaće.

Ako je Thrallovo predstavljanje konvencionalne mudrosti previše suženo, njegova kontra-historija obuhvata isuviše puno faktora. Prema njemu, historija ovih napora, odveć osuđenih na propast, jasno ukazuje na to da je kompromis na obje strane manje bio vođen obećanjem mira nego izbjegavanjem boli.

Bol, prema Thrallovoj definiciji, nije samo ograničena na krvoproliće. Ekonomske sankcije, bojkotiranja, prijetnje, nenaoružani protesti i drugi oblici sukoba također spadaju u ovu skupinu učinkovitih pritisaka. Svi se smatraju korisnim u iznuđivanju ideoloških ustupaka glavnih sudionika i teritorijalnih povlačenja. Autor insistira na tome da „sila“ u ovom širem smislu nažalost preostaje jedini jezik koji „oni“ razumiju.

Privrženost statusu quo

Najuvjerljiviji dokaz kojim Thrall podržava svoju tezu o učinkovitosti sile u ovom širem smislu se može pronaći u ulozi predsjednika Jimmya Cartera u arapsko-izraelskom konfliktu. Poglavlje 1, naslovljeno „Prisiljavanje na kompromis”, počinje sa detaljnim prikazom Carterove inicijative o održavanju Samita Camp David u septembru 1978. godine, te o posredovanju u izraelsko-egipatskom mirovnom sporazumu sljedeće godine.

Zapravo, jako malo pritiska je izvršeno na egipatskog predsjednika Anwara Sadata kako bi potpisao mirovni sporazum. Ubrzo nakon što je 1970. godine naslijedio predsjednika Gamala Abdel Nassera, Sadat je ponudio Izraelu potpuni mir u zamjenu za potpuno povlačenje. No Izrael je bio privržen statusu quo.

Sadat je predložio privremeni sporazum na osnovu djelimičnog povlačenja, no i toje također bilo odbijeno. Izraelska politika je bila bazirana na održavanju statusa quo, ali ovaj status quo je bio nepodnošljiv za arapski narod. Stoga su Egipat i Sirija u oktobru 1973. započeli rat sa ograničenim ciljem uzdrmanja statusa quo i ponovnog zauzimanja barem dijela njihove okupirane teritorije.

Na kraju Sadatove posjete Washingtonu u aprilu 1977. godine, Carter je svojoj ženi rekao sljedeće: „Ovo je bio moj najbolji dan otkako sam postao predsjednik“. Nekoliko sedmica poslije, napisao je sljedeće u svoj dnevnik: „Moja procjena je da su u ovom trenutuku arapski lideri, a ne izraelski, ti koji žele dogovor.“

Skriveni rat izraelske propagande

Sadat je spremno prihvatio poziv na konferenciju sa premijerom Menachem Beginom u predsjedničkoj ljetnoj rezidenciji Camp David. Njegov glavni cilj je bio da povрати egipatsku teritoriju koju je Izrael zauzeo tokom sukoba u junu 1967. godine, te je sada insistirao na ponovnom stjecanju čitave teritorije. No, on je jednako jasno istaknuo da nije išao u Camp David radi potpisivanja posebnog dogovora sa Izraelom. Njegov drugi cilj je bio da nagovori Izrael da se povuče sa okupiranog palestinskog tla.

Iznova je ponovio da je Palestinsko pitanje bilo srž sukoba na Bliskom istoku. „Mir“, naveo je, „ne može imati nikakvu vrijednost ako nije zasnovan na pravdi, a ne na okupaciji tuđe teritorije.“

Što se tiče Menachem Begina, on je bio veoma uzdržan kada je riječ o formuli koja je izjednačavala teritoriju sa mirom, posebice na istočnom frontu. On je bio lider desničarske stranke Likud, koja je bila ideološka stranka predana ideji o Velikom Izraelu. Begin i njegova stranka su smatrali da je Zapadna obala - Judeja i Samarija prema njihovom rječniku – ključni dio „Zemlje Izraela”, tj. njihove jevrejske pradjedovine.

Sinajski poluotok nije dio Izraela, stoga je bilo prostora za kompromis po tom pitanju, ali čak i tu se očekivalo da će Begin biti jako težak za pregovaranje. Nahum Goldmann, predsjednik Svjetskog jevrejskog kongresa, rekao je američkoj administraciji da moraju vršiti pritisak na Izrael. „Jevreji su jako tvrdoglav narod“, izjavio je. „Iz tog razloga su preživljavali, ali vrlo često ih se mora prisiliti da učine ono što je u njihovom najboljem interesu.“

Palestinska autonomija „skupljanja njihovog vlastitog otpada”

U Camp Davidu, Carter se vodio Goldmannovim savjetom. Na Begina je izvršio snažan i nepopustljiv pritisak kako bi osigurao potpisivanje dogovora o potpunom izraelskom povlačenju do granica iscrtanih prije 1967. godine, što bi bila cijena za mir sa Egiptom.

No, na palestinskom frontu Begin se uspio oduprijeti svim pritiscima koje su na njega vršili Carter i Sadat. Kako bi se izborio sa tim pritiskom, Begin je sastavio prijedlog na osnovu kojeg bi Izrael ukinuo vojnu vladu i osnovao palestinsku samoupravu za Zapadnu obalu i Gazu. Ovo je bio temelj drugog sporazuma potpisanog u Camp Davidu nazvanog „Okviri za mir na Bliskom istoku”.

Drugi sporazum nije finaliziran, niti je proveden za vrijeme Cartera. Bio je podvrgnut otegnutim pregovorima između Izraela i Egipta koji nisu vodili nigdje konkretno.

Palestinci nisu imali predstavnike u ovim bilateralnim progovorima, niti ih se konsultovalo. No, oni su se protivili Beginovom planu o autonomiji, koji

im je serviran kao „autonomija skupljanja vlastitih otpadaka i ubijanja vlastitih komaraca”.

AIPAC je postao najsnažniji strani lobi u SAD-u (AFP)

Fundamentalna greška u ovom planu je bila u tome da se autonomija odnosila samo na narod, a ne i na teritoriju. Izrael je već aneksirao Istočni Jerusalem, te je odbio da se odrekne svoje kontrole nad Zapadnom obalom i Gazom. Jedino gdje je Begin bio spreman da učini ustupak je bilo privremeno povlačenje izraelske kontrole sa Zapadne obale i Gaze tokom perioda tranzicije palestinske samouprave. Bez dogovora, status quo je održan uz neumanjenu izraelsku ekonomsku, političku i vojnu kontrolu okupiranih teritorija.

Thrall je obasuo Cartera pohvalama zbog njegovog uspjeha u prisiljavanju obje strane na kompromis tokom Camp David procesa. Konačna presuda pak mora uočiti činjenicu da je Sporazumom u Camp Davidu, srž samog konflikta, ostala netaknuta. I Carter i Sadat su se nadali da će mirovni sporazum između Izraela i Egipta biti prvi korak ka potpunom rješavanju konflikta.

Begin je, pak, ovo posmatrao kao zaseban dogovor. Čak je i gore od toga. Begin je vjerovao da će odricanjem od Sinaja Izrael imati odriježene ruke da učvrsti kontrolu i sagradi još jevrejskih naselja na Zapadnoj obali. Otišao je u Camp David sa ciljem postizanja zasebnog mirovnog sporazuma sa Egiptom i to je bilo ono što je postigao.

Egipat je tada bio najmoćnija država koja je učestvovala u sukobu, te onda kada je Egipat izašao iz ovog kruga nijedna druga arapska država, niti koalicija država, nije mogla ugroziti Izrael. Bez Egipta nije bilo više prijetnje po Izrael kada je riječ o drugom ratu protiv ujedinjenog arapskog fronta. Ministar vanjskih poslova Moshe Dayan je rekao Carteru: „Ako autu oduzmete jedan točak ono više neće moći voziti.“

Godine 1982., druga Beginova vlada je iskoristila povlačenje Egipta iz sukoba kako bi pokrenula invaziju na Liban.

Skeptici, kritičari i pristalice

U širem kontekstu, Thrall u tri grupe dijeli američke zvaničnike, nevladine organizacije, institute, advokate i novinare uključene u mirovni proces tokom posljednje dvije i po decenije.

Prva i najmanja grupa, koju naziva skepticima, sastoji se od konzervativaca i neokonzervativaca koji vjeruju da Arapi ne bi pristali na mir sa Izraelom pod uslovima koji su prihvatljivi njihovoj centrističko-desničarskoj većini. Među najistaknutijim ličnostima u ovoj kategoriji nalaze se viši zvaničnici u administraciji Georgea W. Busha, poput Elliotta Abramsa, huškačkih članova AIPAC-a, Američkog instituta za poduzetništvo, magazina *Weekly Standard*, *Commentary*, te urednika *Wall Street Journala*.

Skeptici obično smatraju da pregovori nisu samo bacanje vremena, već da su i opasni jer neuspjeh često vodi do palestinskog nasilja, kao što se desilo sa Drugom Intifadom u septembru 2000. godine. Zbog ove averzije prema pregovorima od vrha prema dole, umjesto toga, oni su se fokusirali na promjene sa dna prema gore, među kojima se najviše ističe Salam Fayyadov projekt palestinske reforme i izgradnje institucija.

Druga grupa, koju Thrall naziva kritičarima, zalaže se za aktivistički pristup prema pregovorima. Oni smatraju da sukob može biti razriješen ako SAD izvrše dovoljno pritiska na Izrael. Oni nastoje da budu što objektivniji posrednici, te snažno kritikuju izraelsku ekspanziju kroz naseljavanje i žele da se više napora posveti pregovorima o konačnom statusu Palestine.

Palestina i Izrael – Zašto dvodržavno rješenje ne daje napretka?

Kritičari zamjeraju sebi samim kao i drugim američkim zvaničnicima zbog toga što su se, prema riječima bivšeg zvaničnika State Departmenta Arona Davida Millera, ponašali kao „advokati Izraela”. Istaknute ličnosti i institucije koje se povezuju sa ovom drugom školom su George Mitchell, izaslanik Baracka Obame na Bliskom istoku; oficiri Strane službe u američkom konzulatu u Jerusalemu; udruženje „Amerikanci za mir sada“; *J Street*; te urednici *New York Timesa*.

U izostanku pritiska, kritičari tvrde da će Izraelci nastaviti da preferiraju status quo u odnosu na glavne alternative koje se nude. Kritičari nastoje da se odnose konstruktivno prema Izraelu kako bi mu pomogli da postigne ono što oni smatraju da je u njegovom najboljem interesu. Protekli naponi su neuspješno završili, ne zato što je najveći ustupak koji Izraelci mogu načiniti manji od onoga što će Palestinci prihvatiti, već zbog toga što SAD nisu bile dovoljno odvažne da premoste razlike.

Pristalice, Thrallova treća i najutjecajnija grupa, su kombinacija bezuvjetne podrške skeptika prema Izraelu, te nepokolebljive nade kritičara u mirovni proces. Institucije koje se povezuju sa ovom školom uključuju Ligu antidefamacije, umjerenije dijelove AIPAC-a, američku ambasadu u Tel Avivu, te urednike *Washington Posta*.

Pristalice, poput kritičara, vjeruju da je američka uloga neophodna za postizanje sporazuma, no oni, pak, smatraju da ovaj cilj može biti postignut jedino pružanjem pune podrške Izraelu. Snažna američka podrška se smatra ključnom u uvjeravanju Izraela da se žrtvuje i bude spreman na rizike koje sa sobom nose pregovori o dvodržavnom rješenju.

SAD u službi advokata Izraela

Očita mana ovog argumenta je ta da Izrael može uživati u bezuvjetnoj podršci Amerike, te u isto vrijeme istrajavati na svojoj diplomatskoj nepopustljivosti prema Palestincima. Ovo je upravo ono što se desilo tokom osam godina predsjedničkog mandata Billa Clintona. Clinton je bio snažno

privržen Izraelu. *Ha'aretz*, najuglednije novine u Izraelu, nazvale su ga „posljednjim cionistom”.

Dennis Ross, jevrej i istaknuti cionista, predvodio je Clintonov pregovarački tim. Ross je praktikovao pristup pristalica koji se zasnivao na bliskoj saradnji sa Izraelom, nudeći mu beskonačne poticaje, te ne vršeći gotovo nikakav pritisak. Naposljetku, njegovi napori kada je riječ o Palestini i Siriji su potpuno neprimjetni. Njegova karijera otkriva sve opasnosti i zamke ove škole mišljenja.

Unatoč taktičkim razlikama, ove tri škole dijele puno zajedničkih karakteristika. Kada je riječ o pitanjima koja imaju širi značaj, Thrall primjećuje da se njihova mišljenja većinom podudaraju.

Sve tri grupe favorizuju dvodržavno rješenje, omogućavanje Izraelu da zadrži velika naselja na Zapadnoj obali, te prijestolnicu Palestine negdje u Istočnom Jerusalemu. Svi žele da opovrgnu pravo povratka izbjeglicama, izuzev za 1948 njih, što je simbolična cifra. Ostalima bi se zauzvrat ponudila skromna novčana suma.

Sve tri grupe podržavaju zahtjev Izraela da postavi stroga ograničenja na suverenost buduće Palestinske države, sa kontrolom naoružanja, granica i zračnog prostora, te stacioniranja izraelskih trupa na palestinskoj teritoriji na duži period.

Palestinski predsjednik Mahmoud Abbas je prikazan kao marioneta SAD i Izraela (AFP)

Rješenje koje bi ovako izgledalo je očito neprihvatljivo čak i najumjerenijim palestinskim liderima, a kamoli širim masama. Prijedlozi koji se tiču statusa izbjeglica su posebice problematični jer ne pružaju nikakvu nadu u angažiranje podrške za izbjeglice koje čine većinski dio palestinskog stanovništva rasutog širom svijeta, te oko 45% stanovništva na Zapadnoj obali i u Gazi. S obzirom na očitu naklonjenost Izraelu, koja je primjetna u ovim prijedlozima, nije čudo da Palestinci smatraju da je Amerika u ulozi Izraelovog advokata, a ne iskrenog posrednika u ovom sukobu.

Ipak, odnos između američkih advokata i njihovog izraelskog klijenta je sve samo ne jasan. Izrael ovisi o američkoj ekonomskoj i vojnoj pomoći, kao i diplomatskoj zaštiti, u isto vrijeme izvanredno se odupirući američkim pritiscima na kompromis.

Ova čudna situacija se može objasniti time što je američka podrška Izraelu, bar od dana Lyndona Johnsona, zapravo bezuvjetna. Amerika daje Izraelu novac, oružje i savjete. Izrael uzima novac i oružje, no ignoriše savjete.

Ništa ovo ne ilustruje bolje od pitanja izraelskog naseljavanja okupirane palestinske teritorije. Od 1967. godine, zvanični američki stav je bio da su ova naselja ilegalna i da predstavljaju prepreku miru. Zapravo, ova naselja su glavna i najnepremostivija prepreka miru - jer što više zemlje Izrael grabi, izgledi za teritorijalno održivu palestinsku državu su sve manji.

Zamrzavanje procesa naseljavanja

Ipak, nijedan američki predsjednik nije nikada postavio ultimatum pred Izrael; pružanje pomoći samo pod uslovom potpunog zamrzavanja procesa naseljavanja na okupiranoj teritoriji.

Barack Obama je ispravno ocijenio da je to nužno za postizanje napretka ka dvodržavnom rješenju. Tokom njegovog prvog mandata, Obama se tri puta suočio sa Netanyahuom kada je riječ o ovom pitanju, ali svaki put je predsjednik Obama bio taj koji je morao popustiti. Naposljetku je Obama odustao i ovaj nezahvalni zadatak pregovaranja sa Izraelcima prepustio državnom sekretaru Johnu Kerryju.

Ova samo-nametnuta nemoć najjače svjetske supersile pred nepopustljivošću Izraela je zaista zapanjujuća.

Kerry je unio neprikosnovenu energiju i posvećenost u ono što je on vidio kao imperativ neophodan za spašavanje demokratije u Izraelu, od samog Izraela. No na kraju je i on poražen u bitci sa Netanyahuovom ustrajnošću za statusom quo. Od Aprila 2014. godine, nije se održao niti jedan mirovni pregovor Izraelaca i Palestinaca, te nije bilo bilo kakvog američkog posredovanja.

Ova samo-nametnuta nemoć najjače svjetske supersile je zaista zapanjujuća. Slušati američke zvaničnike kako razgovaraju o okončanju okupacije, je prema riječima Thralla, isto kao slušati osobu za buldožderom kako postavlja pitanje kako da se zgrada uništi pomoću čekića.

Ne samo da Amerika nije uspjela izvršiti djelotvoran pritisak kojim bi se okončala okupacija, već je i konstantno štitila Izrael od odgovornosti za njihovu politiku na Zapadnoj obali i to krijući se iza fasade negodovanja Izraelu. I SAD i Evropska unija su povukle jasnu razliku između Izraela i okupiranih teritorija, odbijajući da priznaju suverenost Izraela van granica zacrtanih 1967. godine. Izrael odbija da to prizna, tvrdeći da to delegitimizira i državu i naselja.

No, kao što Thrall uočava, ova razlika samo stvara iluziju američkog pritiska na Izrael. U praksi, ona garantuje da će samo naselja, a ne i vlade koje su ih kreirale, biti odgovorna za posljedice mnogobrojnih kršenja međunarodnog prava.

Isto važi i za mirovni proces pod pokroviteljstvom SAD-a, koji je uslijedio nakon Zaljevskog rata 1991. godine. Sa tačke gledišta Palestinaca, ovo je bio samo proces bez postizanja bilo kakvog mira koji bi okončao okupaciju, te kojim bi se stekla nezavisnost i državnost. Na osnovu konkretnih rezultata, ovaj mirovni proces je farsa, ali farsa koja ide u prilog interesima Izraela. Održavanjem mirovnih pregovora se stvara iluzija napretka, istovremeno pružajući pokriće Izraelu da nastavi sa svojim agresivnim i ilegalnim kolonijalnim projektom van svojih granica.

Dupli standardi Zapada

Štaviše, SAD su odigrale ključnu ulogu iza kulisa u udruživanju Palestinske samouprave sa izraelskom sigurnosnom službom na okupiranim teritorijama. Nakon završetka Druge Intifade, početkom 2005. godine, Bushova administracija je kreirala program u kojem su američki savjetnici pomagali

palestinskim sigurnosnim snagama da uspostave usku saradnju, umjesto da ratuju protiv njih.

Glavni poručnik, Keith Dayton, imenovan je za sigurnosnog koordinatora za Izrael i Palestinsku samoupravu. U januaru 2006. godine, Islamski pokret otpora Hamas je pobijedio Fatah u demokratskim izborima. Izrael je odbio da prizna demokratski izabranu palestinsku vladu, a isto je uradila i SAD, te 28 članica EU.

Potencijalna korist od stvaranje male, siromašne i strateški neodržive palestinske države je bila nezamjetna u poređenju sa posljedicama sukobljavanja sa snažnim regionalnim saveznikom.

Ovo je bio upečatljiv primjer duplih standarda Zapada. U teoriji, Zapadne sile podržavaju demokratiju, ali u praksi one ne uvažavaju glas naroda koji je glasao za pogrešnu partiju. Izrael i njegovi Zapadni saveznici su pribjegli ekonomskim sankcijama kako bi bacili novu vladu na koljena.

Daytonova misija se preko noći promijenila od reformiranja palestinskih sigurnosnih snaga u sprečavanje njihovog kontroliranja od strane vlade pod vodstvom Hamasa. Dayton je posavjetovao Mahumouda Abbasa, lidera Fataha, da objavi predsjednički dekret kojim bi ograničio vladavinu nove vlade, posebice kada je riječ o sigurnosnim snagama. Hamas je na to odgovorio uspostavljanjem vlastitih sigurnosnih snaga. Nakon toga su uslijedili nasilni sukobi između Hamasa i Fataha.

U februaru 2007. godine, na ivici građanskog rata, lideri dvije sukobljene stranke su otputovali u Mekku, te uz pomoć saudijskih posrednika, postigli dogovor o formiranju nacionalno jedinstvene vlade. SAD i Izrael su se protivili ovom dogovoru, te su vršili pritisak na Fatah da nastavi sa izolacijom Hamasa.

Alvaro de Soto, istaknuti peruvijanski diplomata koji je bio UN-ov izaslanik pri „Bliskoistočnom kvartetu”, u povjerljivom izvještaju je napisao da bi nasilje između Hamasa i Fataha moglo biti izbjegnuto da se SAD nisu snažno usprotivile palestinskom pomirenju. „Sjedinjene Države”, napisao je „očito su ohrabrivale sukob između Fataha i Hamasa.” Ishod toga je bilo Hamasovo nasilno preuzimanje vlasti u Gazi u junu 2007. godine, kako bi preduhitрили Fatah u državnom udaru. Od tada, Hamas vlada Gazom, a samouprava, kojom dominira Fatah, vlada Zapadnom obalom.

Rat protiv Gaze

Najveća šteta ugledu palestinskih sigurnosnih snaga je načinjena tokom operacije „Lijevano olovo“, što je bio izraelski napad na Gazu od decembra 2008. do januara 2009. godine. Ove snage su uhapsile aktiviste Hamasa na Zapadnoj obali i brutalno suzbijale pro-hamaske demonstracije.

Povjerenje između izraelskih i palestinskih snaga je bilo tako jako, tvrdi Dayton, da je „veliki dio izraelske vojske otišao u Gazu“. U izraelsko-arapskim gradovima se održavalo više protesta nego na Zapadnoj obali. Avigdor Lieberman, jedan od desničarskih ministara je poslije izjavio da ih je „Mahmoud Abbas lično nazvao da ih zamoli da nastave vojnu kampanju i zbace Hamas sa vlasti“.

Nakon završetka ovog napada, Dayton je održao govor u Washingtonu, gdje se hvalio o postignućima svoje misije: o stvaranju snaga koje su djelovale protiv Hamasa i saradivale sa Izraelom prilikom izraelskog napada Gaze. Ovi komentari nisu dobro prošli u Palestini, gdje se instistiralo na tome da je Mahmoud Abbas marioneta, kojoj SAD i Izrael povlače sve konce. Palestinske grupe za ljudska prava su iskritikovale Daytonu zbog njegove umješanosti u obuku agenata, ne samo u korištenju oružja, već i u unutrašnjom suzbijanju i pretvaranju Zapadne obale u policijsku državu.

Upalite svjetla Gaze

Godine 2011., glavni poručnik Michael Moeller je zamijenio Keitha Daytonu kao sigurnosnog koordinatora za Izrael i Palestinsku samoupravu. Prema Thrallu, njegov zadatak je bio da načini pomak u dva nepomirljiva cilja: „... u sastavljanju palestinskih snaga, koje bi mogle jamčiti izraelsku bezbjednost, i u isto vrijeme, slabljenje mišljenja da su SAD čvrsto podržavale ono što bi brojni stanovnici Zapadne obale, poput nezavisnog političara Mustafe Barghoutija, opisali kaone samo jednu, već dvije okupacije“.

Ironično, glavni zaključak koji se može izvesti iz Thrallove priče je da Izrael ne razumije jezik sile. Sa druge strane, Izrael je izoštrio vještine u manipulaciji Amerikanaca kako bi od Palestinaca iznudili ustupke i povinovanje njihovoj politici.

Jednako beznadežno je i njegovo predviđanje da će i Izrael i SAD vrlo teško odustati od održavanja statusa quo. Izrael je uporno ostajao pri pat poziciji, radije nego dvo-državnom rješenju. Razlog je očit: cijena dogovora košta više nego cijena nepostojanja dogovora. Za SAD, potencijalna korist od stvaranje male, siromašne i strateški neodržive palestinske države je nezamjetna u poređenju sa posljedicama sukobljavanja sa snažnim regionalnim saveznikom.

Suzbijanje demokratije

Sputavanjem razvoja, primjerice palestinske demokratije, koja bi poremetila status quo, američka politika u suštini provodi silu. Suzbijanje demokratije, prema riječima Noama Chomskog, bi zapravo bio prikladan opis američke politike prema Palestini. Izrael se diči time da su ostrvo demokratije u moru autoritarizma. No, njihov dosije otkriva da nisu učinili ništa u promicanju demokratije u arapskom svijetu, te da su u velikoj mjeri suzbili demokratiju u Palestini.

Vrlo često se ukazuje na to da je asimetrija moći između Izraela i Palestine toliko velika, da je dobrovoljni dogovor između dvije države nedostižan. Izrael je previše moćan, a Palestinska samouprava je previše slaba. Treća strana bi trebala da uvede ravnotežu, te da navede Izrael na dogovor.

Amerika je ta, samonametnuta, treća strana. Kada je bilo riječi o egipatskom sukobu sa Izraelom, SAD su postigle diplomatsku pobjedu u osiguravanju postizanja dogovora.

Kada je riječ o Palestini, Amerika na Izrael ne vrši pritisak koji je potreban za postizanje dogovora. I zaista, ova knjiga umnogome ukazuje na to da su Sjedinjene Države stale na stranu Izraela, što je samo dodatno naglasilo neravnotežu i sve dublju bezizlaznost situacije u Palestini.

Ovo značajno djelo se pojavljuje uoči 50 godina izraelske okupacije Palestine. Palestina je uvijek bila i ostaje srž arapsko-izraelskog konflikta. Preuzimanjem diplomatskog monopola i izuzimanjem UN-a i drugih igrača, SAD su postale ključna vanjska sila u ovom tragičnom sukobu.

Činjenica da su Palestinci marionete u ovom trouglu je više nego jasna. Teže pitanje za odgovoriti je ko tu poteže konce? Da li su to Sjedinjene Države ili Izrael?